

СТАН ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

А. С. Моргун, студентка
Т. В. Мірзоева, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і
природокористування України

На сьогоднішній день майже всі країни світу розвивають власне органічне виробництво. Характерним показником розвитку органічного сільського господарства є зростання розміру органічних площ під сільськогосподарськими культурами. В Європі стрімко поширюється органічне виробництво через розвинену інфраструктуру, а органічна продукція користується значним попитом серед споживачів.

В Україні органічне виробництво почало розвиватися з 1997 року. Оскільки, Україна має великий природний потенціал для розвитку сільського господарства та харчової галузі, актуальним є питання виробництва саме екологічно чистої продукції. Проте основною проблемою для споживачів залишається висока вартість такої продукції.

Виробництво органічної продукції в нашій державі проходить період становлення, а суттєвим позитивним зрушенням, що дасть можливість активізувати ринок органічних продуктів, є ухвалення Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» в 2018 році [1].

Відповідно до Закону, виробництво органічної продукції – це виробнича діяльність фізичних або юридичних осіб, де під час виробництва виключається застосування хімічних добрив, пестицидів, генетично модифікованих організмів, консервантів тощо, та на всіх етапах виробництва застосовуються методи, принципи та правила для отримання натуральної (екологічно чистої) продукції, а також збереження та відновлення природних ресурсів. Необхідність появи такого Закону була зумовлена тим, що Україна в останні роки досягла певних результатів у сфері органічного виробництва.

Так, за даними Міністерства аграрної політики та продовольства, станом на 2017 р. Україна займала 11-те місце серед країн Європи та 20-те в світі за загальною площею сільськогосподарських угідь, сертифікованих як органічні. За останні 5 років вони збільшилися на 54% і на сьогодні складають 421-500 га. 48,1% цієї площі зайнято під вирощування зернових, що ставить нас на 7-ме місце серед країн-виробників органічних зернових. Понад 16% у структурі посівів органічних культур займають олійні – 5-те місце в світі; 4,6% займають бобові – 7-ме місце. Під овочами зайняті 2% угідь – 10-те місце, а під фруктами – 0,6% [2].

В останні роки спостерігається тенденція активного наповнення внутрішнього ринку власною органічною продукцією за рахунок налагодження власної переробки органічної сировини. Зокрема, це крупи, борошно, молочні та м'ясні продукти, соки, сиропи, повидло, мед, олія, чаї, лікарські трави.

Офіційні статистичні огляди свідчать, що в 2002 р. в Україні було зареєстровано 31 господарство, що мало статус “органічного”, а в 2017 р. вже нараховувалось 375 органічних господарства (рис. 1). Загальна площа сільськогосподарських угідь, на яких ведеться органічне виробництво, в 2017 р. склала 420 тис га.

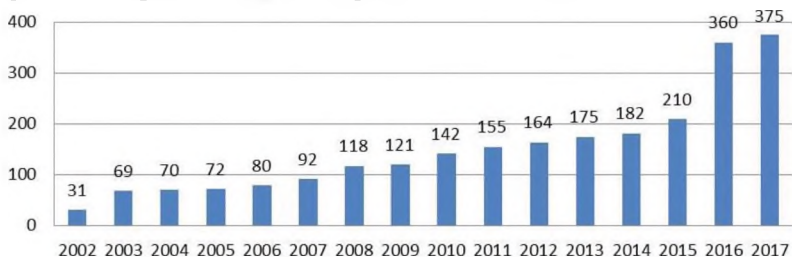

Рис.1. Кількість сертифікованих органічних господарств в Україні [4].

Сертифікацію здійснюють відповідно до стандартів органічного виробництва. Нині в світі представлені такі три головні групи стандартів:

- міжнародні приватні та міжурядові рамочні стандарти (IFOAM, FAO);
- основоположні стандарти або директиви (постанови Ради Європейського Союзу, японський стандарт якості сільськогосподарської продукції (JAS));
- приватні стандарти органічного виробництва (Німеччини – Bioland, Швейцарії – BioSuisse).

В Україні процес сертифікації органічної продукції регламентується Законом України «Про органічне виробництво» та передбачає сертифікацію всіх суб'єктів, які беруть участь у виробництві органічної продукції [5]. Українські органічні господарства переважно розташовані в Одеській, Херсонській, Київській, Полтавській, Вінницькій, Закарпатській, Львівській, Тернопільській, Житомирській областях. За розмірами українські сертифіковані органічні господарства різні – від кількох гектарів, як і в більшості європейських країнах, до декількох тисяч гектарів ріллі.

Табл. 1. Загальна площа органічних с.-г. угідь в Україні, 2002-2017 рр. [4]

Рік	Площа, га	Рік	Площа, га
2002	164449	2010	270226
2003	239542	2011	270320
2004	240000	2012	272850
2005	241980	2013	393400
2006	242034	2014	400764
2007	249872	2015	410550
2008	269984	2016	411200
2009	270193	2017	420000

Органічне виробництво – прибутковий та перспективний бізнес. За інформацією комерційної служби Посольства США в Україні, середня окупність інвестицій в українське органічне землеробство становить близько 300%, що робить його одним із найпривабливіших напрямів для інвестицій в Україні [3].

Розвитку виробництва органічних продуктів в Україні сприяє те, що держава отримувала та отримує міжнародну підтримку для розвитку органічного ринку від багатьох країн світу. Зокрема, від:

- Швейцарії через проект розвитку органічного ринку в Україні (2005-2018), що впроваджується Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія);

- Німеччини, а саме Федерального міністерства продовольства та сільського господарства (BMEL), Agriculture&FinanceConsultants (AFC) та IAK AgrarConsulting з 2016 року;

- США через проект «АгроІнвест» у 2011-2016 рр. Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та проекти «Розвиток сільського господарства та сільських територій» (ARDS) з 2016 р. та Western NIS EnterpriseFund (WNISEF) з 2017 року;

- Канади, а саме Міністерства закордонних справ Канади та Менонітська Асоціація Економічного Розвитку (MEDA) через Український проект бізнес-розвитку плодоовочівництва (UHBDP) з 2014 року;

- країн ЄС, через Продовольчу та сільськогосподарську організацію ООН (FAO), EU4Business та Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) з 2016 року [2]

На думку багатьох експертів, розвиток в Україні органічного виробництва сприятиме: відтворенню родючості ґрунтів і збереженню навколишнього середовища; розвитку сільських територій і підйому рівня життя сільського населення; підвищенню ефективності та прибутковості сільськогосподарського виробництва; забезпеченню споживчого ринку здоровою якісною продукцією; зміцненню експортного потенціалу держави; поліпшенню іміджу України як виробника та експортера високоякісної здорової органічної продукції; забезпеченню продовольчої безпеки в Україні; поліпшенню загального добробуту громадян держави.

Виробництво органічної продукції за ефективного впровадження може стати конкурентною перевагою економіки України й надати імпульс розвитку не тільки сільського господарства, але й багатьох інших супутніх галузей. Розвиток ринку органічної продукції в Україні потребує удосконалення відповідного законодавчого, нормативно-правового забезпечення та фінансової державної підтримки, оскільки ефективність розвитку можлива лише за умови сумлінного виконання кожним суб'єктом ринку своїх функцій.

Список літератури

1. Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19>

2. Органічний ринок в Україні — аналітика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agropolit.com/spetsproektv/415-organichniv-rinok-v-ukravini--analitika>

3. Аналіз ринку органічної продукції в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agropolit.com/spetsproektv/407-analiz-rinku-organichnovi-produktsiyi-v-ukravini>

4. Федерація органічного руху України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://organic.com.ua>

5. Харченко Т.Б. Перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні / Т. Б. Харченко // Економіка АПК. – 2013. – №9. – С.37-41.